

Evropske volitve – dejanje ključnega pomena

José Reis Santos

Druga največja demokracija na svetu bo konec maja svojih 400 milijonov državljanov povabila na volišča in izvolila 751 predstavnikov, ki bodo sestavljali Evropski parlament. Predstavniki 28 držav, organizirani v politične družine tako kot v kateremkoli drugem državnem parlamentu, bodo po volitvah izglasovali predsednika Evropske komisije in njegovo ekipo komisarjev.¹ Naslednji Evropski parlament bo prvi, ki bo deloval v skladu s pravili Lizbonske pogodbe in bo zato tudi prvi, ki bo neposredno odgovoren za legitimacijo Barrosovega naslednika (dosedanji parlamenti so bili odgovorni le za Evropski svet). Hkrati pa bo vseevropska politična analiza prihajajočih volitev prvič ključni element pri definiranju naše skupne prihodnosti.

Nov sklop pravil bo odločilen tudi za utrditev evropskega političnega imaginarija (ta je sedaj obravnavan kot naraven nadaljšek naše nacionalne politike) v kompleksno institucionalno evropsko omrežje; vpeljuje pa tudi nekaj demokratičnih praks in nam, evropskim državljanom, daje posredno možnost vplivanja na tiste, ki so v zadnjem desetletju krojili usodo Unije. Zaradi nove institucionalne konfiguracije so se vse glavne evropske stranke, ki končno delujejo kot »normalne« stranke, odločile, da bodo predstavile vsaka svojega kandidata za položaj predsednika Evropske komisije.² Stranke so kandidate z bolj ali manj demokratičnimi in transparentnimi metodami izbrale iz svojih vrst.³ Ker so kandidati definirani, znani in podprti z vseevropskimi manifesti svojih sestrskih strank, lahko v letošnji kampanji pričakujemo burno soočanje različnih političnih pogledov, tako da debata ne bo osredotočena na serijo nacionalnih programov, ampak na dejanske razlike med tekmujočimi političnimi silami. Upam, da bo nova razporeditev prekinila otopelost, v katero so zapadle evropske institucije in prinesla konkretne alternative trenutni politiki varčevanja, ki ji pod vodstvom Berlina trmasto sledi Bruselj. In ker je demokracija brez jasnih alternativ in političnega konflikta pohabljen, potrebujemo vročo debato, ki nam bo predstavila očitne razlike med Evropskimi socialisti (PES), Evropsko ljudsko stranko (EPP), Liberalci (ALDE), Zelenimi (EGP) in Novo levico (EL).⁴

Pod pokroviteljstvom Lizbone

Nov načrt, vzpostavljen z Lizbonsko pogodbo, bo v evropsko politiko nepovratno vnesel politično-ideološki okvir, ki bo podoben in vzporeden s tistim na ravni posameznih držav članic. Zato lahko v prihodnjih letih pričakujemo konsolidacijo neodvisnega evropskega sistema (ki je sicer že v veljavi v Evropskem

parlamentu) in prenos strankarskega boja in ideološkega tekovanja na evropsko raven. S tem bomo evropski državljani končno dohiteli politično elito in razumeli evropsko politiko kot komplementarnega prenašalca nacionalnih politik. Normalizirana evropska politična sfera bi lahko končno omogočila demokratično (in politično) potrditev vse večje integracije javnih programov Unije.

Če se izrazim nekoliko drugače: svoje države bomo morali začeti razumevati kot »sestavne dele« Evropske unije na enak način, kot so naše lokalne politične enote sestavni deli naših nacionalnih institucij oziroma držav. Tako, kot so naše države sestavljene iz različnih političnih in administrativnih slojev, so tudi naše države administrativne komponente nadstrukture, imenovane Evropska unija. Tako, kot smo lahko znotraj večplastnega administrativnega sistema delitve moči institucionalizirali različne politične sisteme na nacionalni ravni, moramo sprejeti, da se bomo odrekli nekaterim delom nacionalne državne suverenosti, da bi lahko prispevali k vzpostavitvi širšega, evropskega političnega projekta.

Ta koncept ni zelo drugačen od koncepta, ki ga opazimo, ko se

1 Evropski svet bo kandidate predstavil po premisleku o skupnih rezultatih majskih volitev.

2 Evropski zeleni (EGP) bodo po svojem principu paritete predstavili dva kandidata, moškega in ženskega.

3 Iz organizacijskega vidika teh notranjih izbirnih procesov moramo izpostaviti demokratični proces, ki mu sledijo Evropski socialisti (PES), ki so kot prva stranka (po vzoru ameriških *primaries*) demokratično izvolili Martina Schulza za svojega kandidata.

4 Tukaj ne upoštevam glasov za nacionalistične, ekstremistične in protievropske stranke.

vzpenjamo po različnih ravneh administracije v naših državah. Vidimo, da sta znotraj naših držav oblast in administracija razdeljeni na nacionalno, regionalno⁵ in lokalno raven. Ta delitev oblasti, vsaj v večini primerov, ne ogroža avtoritete posameznih institucij in politične kohezije naših držav. Iz tega vidika članstvo v Evropski uniji pomeni, da se v to zaporedje vstavi komplementarna struktura na višji ravni, ki posledično spremeni naravo naših administrativnih meja in razširi parametre naših skupnih identitet.

Zanimivo je, da je ta nesporna stvarnost po tistem že bila sprejeta s strani naših političnih elit in dominantnih oligarhij in je znova potrjena vsakič, ko se te elite odpravijo na enega izmed mnogih evropskih vrhov. S tem popolnoma sprejemajo odločilno dimenzijo, ki jo je Evropa oblikovala za določanje naših državnih politik, ki se danes ne več v celoti določajo v Ljubljani, Varšavi ali Lizboni, temveč v Bruslju in Strasbourgu. Te dobro informirane in vsemogočne elite (tako vsaj mislijo o sebi) se zelo dobro zavedajo tega, kakšen je dejanski *status quo*, a vseeno cinično vztrajajo pri tem, da poskušajo svoje državljane prepričati, da ostajajo nacionalni politiki in vlade tisti, ki nadzorujejo javne zadeve, in da je Evropa neškodljiva entiteta, ki

nima dejanske moči ali ambicij. Ta srečanja na evropski ravni pogosto prikazujejo kot nekaj formalnega in banalnega, brez konkretnih nadnacionalnih implikacij, ob tem pa še vedno trdijo, da se borijo predvsem za interese svojih držav. Ko pa je ideja suverenosti držav članic postavljena pod vprašaj, »Evropi« navidezno kljubujejo.

TINA, resno?

V bistvu pa lažejo. In lagali so že ves čas. Čeprav nas hočejo v to prepričati, nacionalne države nimajo več vseh ključev tradicionalne suverenosti (v bistvu jih niso imele, vse odkar so se pridružile Uniji) in Evropa ni brezoblično politično bitje, ni nekakšna kafkovska izkušnja, ustvarjena za produkcijo papirologije, norm in institucij. Ni sivo-modri birokratski Leviatan brez politične duše ali ideološkega okusa. Ne. Evropa danes je povsem razvita politična entiteta. Barrosova komisija (spretno in nežno vodena iz Berlina) dnevno producira zakone in politiko znotraj (*neo* ali *post*) liberalnega ideološkega okvira. To neoliberalno vodstvo, v kombinaciji z nemško postweimarsko obsedenostjo z varčevanjem, omejevanjem primanjkljaja in nadzorom inflacije, ima neposreden vpliv na državno politiko in na življenje milijonov Evropejcev. Vprašajte kogarkoli, ki živi pod intervencijo trojke, če ta Evropa ni politična in ideološka ...

⁵ Slovenija je namreč edina država v EU, ki nima regij (op. p.)

Barrosova komisija takšno obnašanje opravičuje z diskurzom, da alternativa ne obstaja (T.I.N.A. – *There Is No Alternative* oziroma *Ni alternative*), postavlja brezpogojno zaupanje v nevidno roko trga in privatne sfere (in v njuno dobronamernost) ter jima prepušča temelje trenutne evropske politike, namesto da bi gradila na ljudeh, ki naj bi jim služila. TINA, sinteza trenutne neoliberalne politične prakse Evropske unije, hoče, da verjamemo, da ni alternative za diagnozo in zdravljenje, ki so ju za rešitev evropske finančne in ekonomske krize leta 2008 pripravili v Bruslju, Berlinu in Parizu. S pomočjo *doktorjev* iz Ivy League je komisija predpisala intenzivni tretma varčevalne politike, da bi se znebila gorja javne zadolženosti, stroge programe za nadzor inflacije in seveda poskrbela za to, da bodo države članice odplačale svoje dolgov. S tem so praktično zadržali, da se bodo institucije, ki so krizo povzročile – mednarodni finančni sistem in njegovi *brokerji*, multinacionalne banke in velike korporacije ki so prevelike, da bi lahko propadle – obdržale na vrhu (finančne) lestvice skupaj s svojimi profiti in nespoštovanjem kakršnegakoli transparentnega ali resnično odgovornega nadzora.

Cinično želijo, da verjamemo v neizbežnost uničenja oziroma zmanjšanja socialne vloge države in v nujnost uvedbe mešanice (ultra)liberalnih modelov, češ, da je to edini način, da povrnemo naše finančno zdravje in uravnotežimo naše državne proračune. Do tega sklepa so prišli z vstavljanjem ljudi v robotski binarni sistem, ki normalne državljane preoblikuje v enačbe, grafe in številke. Njihova želja je vzpostavitev »nizkocenovnih« družb z omejeno nacionalno suverenostjo, v katerih bodo upravljanje skupne blaginje prepustiti privatnikom, mednarodnim trgov in njihovim oligarhičnim elitam. TINA, ideja, ki jo intenzivno razglašajo mediji pod nadzorom velikih ekonomskih korporacij, popolnoma dominira trenutno evropsko institucionalno pripoved in hkrati služi kot legitimacijska osnova za desničarske pretenzije po ponovni ustanovitvi držav (skrčenih na minimum) in privatizaciji večine javnega sektorja.

Da bi dosegle potrebno »učinkovitost« in zbrale magično kombinacijo statistik, ki bi jim prinesle pet zvezdic pri agencijah Moody, Fitch in Standard & Poor's, morajo države ponovno ovrednotiti vse sektorje v javni sferi, ki lahko prispevajo k primanjkljaju in razstaviti oziroma zmanjšati vse tiste sektorje, ki najbolj bremenijo javni proračun. To pomeni več privatizacije in zamenjava ključnih javnih segmentov (zdravstvo, izobraževanje, oskrba z vodo, komunala, energija, komunikacijska omrežja, avtoceste, železniška omrežja, javna televizija in

radio) za privatno podjetništvo z obljubo manjšega vpliva na javno porabo in seveda učinkovitejšega upravljanja, ki je eden izmed najljubših gesel desnice.

Cinična politika varčevanja

Najbolj cinična plat te strategije in odraz njene brezsrčne strahopetnosti pa je to, da je usmerjena zlasti na periferna in srednje velika gospodarstva, kot so Portugalska, Irska in Grčija, gospodarstva, ki so zelo povezana in mednarodno soodvisna, katerih trgi so dovolj veliki, da iz vidika profita opravičujejo premišljeno zunanjo intervencijo, hkrati pa premajhni, da bi se lahko dejansko uprli pritisku »mednarodnih trgov«. Poleg tega mojstri *excela* z veseljem predpisujejo neizbežne in tako liberalne (seveda mišljeno ironično) dvige davkov, ki so naperjeni proti potrošnji in privatnim prihodkom.⁶ Poleg tega pa je bilo vedno potrebno odrezati tudi nekaj »maščobe«: plače javnih funkcionarjev, pokojnine, socialne transferje itd.

TINA še vedno opravičuje absurdno in posvečeno potrebo po ohranjanju samomorilske in nemoralne varčevalne politike, ki jo na svoji koži občuti večina perifernih evropskih držav. Brez podpore ljudstva širi prekarnost in socialno bedo. EPP nas bo na prihajajočih volitvah želel prepričati, da je bila TINA do sedaj uspešna strategija in da se morajo varčevalni ukrepi nadaljevati, ker smo sedaj »na boljšem«, in da so pod vodstvom trenutne komisije (ki jo vrlo krmari gospa Merkel) naše javne finance končno organizirane. »Slabe države«, tisti *sončni južnjaki*, ki so živeli onkraj svojih zmožnosti, pa so se (končno) upognili zahtevam Bundesbanka (beri: paktom o stabilnosti). Zdi se mi, da se politiki Evropske ljudske stranke obračajo na najbogatejši odstotek, tisti odstotek, ki profitira na račun bede mnogih ostalih. Tako so obsedeni s svojim lastnim diskurzom, da ne morejo razumeti, da je varčevalna politika idealno gorivo za skrajni desni ekstremizem, populizem in ekstremni nacionalizem. Ne morejo razumeti, da varčevalna politika uničuje evropski sen in da je odgovorna za stanje splošne razočaranosti nad evropskimi institucijami. Ne morejo razumeti, da varčevalna politika širi prepad med revnimi in bogatimi, odpravlja vsakršno idejo socialne pravičnosti in milijone evropskih državljanov obsoja na revščino. Enostavno ne morejo razumeti, da varčevanje ne deluje. S tem se namreč ne obremenjujejo, dokler jim njihove *powerpoint* predstavitve kažejo ujemanje njihovih

⁶ Medtem ko v imenu konkurenčnosti nižajo davke velikim korporacijam.

makroekonomskih analiz in *excelovih* izračunov s pravilnimi numeričnimi cilji, kakršni že so (če pa se slučajno ne ujemajo, lahko brez težav »prilagodijo« parametre izračunov).

Pri vsem tem pa je še najbolj bizarno to, da večina držav sploh ne pozna podrobnosti strukture svojega javnega dolga, saj niso nikoli razvile politične in kritične analize, ki bi razlikovala med dolgom, nastalim, na primer, zaradi izgradnje bolnišnic, šol ali obnove komunalnega sistema, in dolgom, ki se je nakopičil zaradi reševanja bank, obrestnih mer na mednarodna posojila in provizij politikom in lobistom, ki se ukvarjajo s privatizacijo in sklepanjem poslov v imenu države. Ali ne bi bilo bolje razumeti parametre naših državnih dolgov in vnesti razlikovanje med deležem, ki je nastal za spodbujanje javnega sektorja in izboljšanje življenj državljanov, in deležem, ki se je nabral zaradi omogočanja privatizacije, reševanja privatnih bank in plačevanja obresti oziroma razkošnih honorarjev? Nikakor ne zagovarjam tega, da bi naše dolgove odpisali oziroma jih ne odplačali, vseeno pa me zanimajo izvori in kritična interpretacija parametrov, ki bi naše državne dolgove naredila *dejanske* in socialno pravične.⁷

Alternative obstajajo

Za TINA in napadom na socialno državo se ne skriva altruistična vizija Evrope in družbe nasploh, temveč želja po implementaciji »nizkocenovnih« držav, ki bi lahko vzdrževale nedavno preobrazbo mednarodnega »kapitalističnega sistema«, ujetega z vrečo v roki v debaklu ekonomske krize 2008–2010, kar je izzvalo ljudske vstaje od Lizbone do Madrida, do Kaira pa vse do New Yorka. Ti dogodki so pripeljali do potrebe po vzpostavitvi novega načina delovanja, ki bo poskrbel, da (kapitalistični) svetovni red ne bo več prizadet na takšen način in da njegova nesporna nadvlada nad svetovno ekonomijo – in njenimi profiti – ne bo več postavljena pod vprašaj. Ti nevidni možje (tukaj govorim o fantovski družini izvršnih direktorjev), skriti v luksuznih stanovanjih svojih newyorških korporacij, so morali hitro zagotoviti, da bodo obljubljene spremembe v bistvu obdržale oziroma še bolj utrdile *status quo*. To, kar je sledilo – reševanje korporacij z javnimi sredstvi in TINA (ki se, ironično, sprehajata z roko v roki) skupaj z akademsko in ideološko

podporo nedavno premišljenih že prej omenjenih liberalnih teoretičnih modelov – uteleša glavne lastnosti te preobrazbe. Naj še dodam, da so danes bogati še bogatejši, revni še revnejši, in vse upanje, ki smo ga zbrali leta 2008 (se še spomnite Obame?) se je razblinilo skupaj z naporji gibanj *Occupy*. Sistem ni več na robu propada, kot je bil leta 2008. Posel se je vrnil, profit tudi, in oba sta večja kot pred šestimi leti.

Seveda je ta oris splošen in provokativen: takšen je tudi name-raval biti. Očitno je, da obstajajo alternative TINI, in upam, da bodo predstavljene v prihajajoči kampanji z volitve v Evropski parlament. Alternative so vedno obstajale v številnih strankarskih programih, v mnogoterih civilnih platformah in v glavah ter duhu zaskrbljenih evropskih državljanov, tistih evropskih državljanov, ki vedo, da Ideja Evrope, čeprav je tiskana v Bruslju, ni črno-bela risanka, ki nam jo komisija prodaja za en cent. Današnja Evropa ne samo odobrava in podpira raznolikost ter pluralnost, ampak tudi žari v širši barvni paleti od tiste, ki medlo sije iz Bruslja. Na nas, evropskih državljanov in volivcev je torej, da smo z alternativami seznanjeni in da z zavedanjem širšega evropskega okvira vidimo onkraj naših nacionalnih kandidatov in gledamo na prihajajoče evropske volitve kot na dejanje najvišjega pomena. ●

Prevod: Blaž Kosovel in Peter Pahor

**PODPRITE
NEODVISNE
MEDIJE!
OGLAŠUJTE
V REViji
RAZPOTJA.**

Vse informacije dobite na:
urednistvo@razpotja.si

⁷ V nekaterih državah (Portugalska, Grčija, Španija, Belgija) obstajajo nevladne organizacije in civilna gibanja, ki se ukvarjajo s prepoznavanjem in politično potrditvijo sestavnih elementov svojih državnih dolgov.